

شهادت پدرش دو ساله بود. او با برادرش امام حسن علیه السلام دوازده سال و با برادر دیگرش امام حسین علیه السلام بیست و یک سال زندگی کرد و سرانجام در کربلا توسط خولی بن یزید و بنا بر قولی توسط هانی بن ثابت به شهادت رسید؛^۳

۵. ابوبکر بن علی، مادرش لیلی دختر مسعود بن خالد بود که توسط

الف. نه نفر از شهدای کربلا از فرزندان علی علیه السلام بودند

۱. حسین بن علی علیه السلام، سید و سالار شهیدان کربلا؛

۲. عبد الله بن علی که مادرش فاطمه ام البنین است و هنگام شهادت امیر مؤمنان علیه السلام کودکی شش ماهه بوده است. او توسط هانی بن ثابت به شهادت رسید؛^۱

۳. عثمان بن علی که او هم مادرش فاطمه ام البنین است که در کربلا ۲۱ ساله (و یا ۲۳ ساله) بوده که توسط خولی بن یزید به شهادت رسید؛^۲

۴. جعفر بن علی که هنگام

۱. ابصار العین، محمد سماوی، قم، مکتبه بصیرتی، ۱۴۰۸ ه. ق، ص ۳۴.

۲. نفس المهموم، شیخ عباس قمی، قم، بصیرتی، ص ۳۲۷.

۳. ابصار العین، ص ۳۵.

اهل بیت علیهم السلام و بنی هاشم در کربلا چند نفر بوده‌اند، بین مورّخین اختلاف است:

۱. ۱۳ نفر که مسعودی در مروج الذهب ذکر کرده است؛

۲. ۱۴ نفر که خوارزمی قائل به آن است؛

۳. ۱۷ نفر که حضرت صادق علیه السلام، محمد حنفیه، زیارت ناحیه مقدسه و شیخ مفید این قول را تأیید نموده‌اند؛

۴. ۱۶ نفر که حسن بصری آن را انتخاب نموده است؛

۵. ۱۵ نفر که مغیره بن نوفل در اشعارش از آن نام برده است؛

۶. ۱۹ نفر؛

۷. ۲۰ نفر؛

۸. ۲۳ نفر؛

۱. مقاتل الطالبین، ابوالفرج اصفهانی، قاهره، دار احیاء المکتب، ص ۸۶

۲. همان، ص ۸۵ و نیز تاریخ طبری، ج ۶، ص ۸۹.
۳. العباس، مقرّم، ص ۵۲؛ وسیلة الدارین، موسوی، بیروت، اعلامی، ص ۲۶۲؛ قصه کربلا، نظری مسفرد، قم، انتشارات سرور، ۱۳۸۳، ص ۳۴۶

۴. مناقب ابن شهر آشوب، قم، انتشارات علامه، ج ۴، ص ۱۱۲.

مردی از قبیله همدان کشته شد؛^۱

۶. محمد بن علی، او محمد اصغر است که مادرش امّ ولد می‌باشد و برخی مادرش را اسماء بنت عمیس دانسته‌اند. او توسط مردی از قبیله بنی ابان به شهادت رسید؛^۲

۷. عباس الاصغر، بعضی احتمال داده‌اند که از فرزندان امیر مؤمنان دو نفر به نام عباس بوده‌اند؛ یکی عباس الاکبر که همان قمر بنی هاشم است و دیگری عباس الاصغر. مادرش «صهباء» ثعلبیه است و در شب عاشورا به شهادت رسید؛

۸. عباس بن علی علیه السلام او در سال ۲۶ هجری متولد شد. مادرش فاطمه ام البنین دختر خرام بن خالد است. داستان مبارکش توسط نوفل ارزق قطع شد و با ضربتی که بر فرق مبارکش زدند به شهادت رسید؛^۳

۹. محمد بن عباس بن علی. ابن شهر آشوب در میان شهدای کربلا، از محمد بن عباس بن علی بن ایطاب نام برده است.^۴

ب. تعداد شهدای اهل بیت علیهم السلام
در این امر که شهدای

۹. ۲۷ نفر.^۱ج. زخمهای بدن امام حسین علیه السلام

روایت شده است که در پیراهن آن بزرگوار یک صد و چند نشانه از تیر و نیزه و شمشیر مشاهده شد. از امام صادق علیه السلام نقل شده است که بر بدن امام حسین علیه السلام جای سی و سه زخم نیزه و سی و چهار زخم شمشیر پیدا کردند.^۲

د. ده نفر بر بدن امام حسین علیه السلام است تاختند

بعد از شهادت امام حسین علیه السلام عمر سعد فریاد زد: «مَنْ يَنْتَدِبُ لِلْحُسَيْنِ؛ کیست که [داوطلب باشد تا] بر بدن حسین اسب بتازد؟» شمر از همه زودتر به این کار مبادرت ورزید و ده نفر دیگر نیز اجابت کردند که نامهای آنان از این قرار است:

۱. اسحاق بن حویه؛

۲. اخنس بن مرثد؛

۳. حکیم بن طفیل؛

۴. عمرو بن صبیح؛

۵. رجاء بن منقذ؛

۶. سالم بن خیشمه جعفی؛

۷. واحد بن ناعم؛

۸. صالح بن وهب؛

۹. هانی بن ثابت؛

۱۰. اسید بن مالک.^۳

ه. صحابی‌ای که در حادثه کربلا

شهید شدند

پنج نفر از یاران امام حسین علیه السلام جزو صحابی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله بودند که در کربلا و یا قبل از آن به شهادت رسیدند:

۱. انس بن الحرث کاهلی که همه

تاریخ نگاران شهادت او را در کربلا ذکر کرده‌اند؛

۲. حبیب بن مظاهر اسدی که نام ایشان هم معروف می‌باشد و ابن حجر ذکر کرده است؛

۳. مسلم بن عوسجه اسدی، که محمد بن سعد در «طبقات» از او نام برده است؛

۴. هانی بن عروه مرادی که در

۱. حیاة الامام الحسین، باقر شریف القرشی، قم دار الکتب العلمیة، ج ۳، ص ۳۰۹؛ قصه کربلا، ص ۳۵۵.

۲. مناقب ابن شهر آشوب، ص ۷۷؛ قصه کربلا، ص ۳۸۰.

۳. حیاة الامام الحسین، باقر شریف القرشی، ج ۳، ص ۳۰۳؛ الملهوف، سید ابن طاووس، داورى، قم، ص ۵۶؛ الامام الحسین و اصحابه، فضلعلی قزوینی، باقری، قم، ص ۳۶۷.

۵. زید بن الحسن؛
 ۶. قاسم بن عبد الله بن جعفر طیار؛
 ۷. محمد بن عقیل؛
 ۸. عقبه بن سمعان که غلام حضرت رباب بود؛
 ۹. موقع بن ثمامه اسدی که تمام تیرهای خود را به سوی دشمن رها کرد. آن گاه گروهی از قبیله او وی را امان دادند. بعد از حادثه کربلا، عبید الله بن زیاد او را به «زاره» تبعید نمود؛^۳
 ۱۰. مسلم بن ریاح، که با امام حسین علیه السلام بود و به آن حضرت خدمت می کرد. بعد از شهادت امام حسین علیه السلام آزاد شد و برخی وقایع کربلا را نقل نمود؛^۴
 ۱۱. ضحاک بن عبد الله.^۵
 ز. چهار نفر بعد از امام حسین علیه السلام به شهادت رسیدند
 ۱. سوید بن ابی مطاع که بیهوش شده بود و چون به هوش آمد و خبر
-
۱. انساب الاشراف، بلاذری، بیروت، التعارف، ج ۳، ص ۲۰۵؛ قصه کربلا، ص ۳۹۰.
 ۲. مقتل الحسین؛ مقرر، ص ۳۰۵.
 ۳. کامل ابن اثیر، بیروت، دار صادر، ج ۴، ص ۸۰.
 ۴. حیاة الامام الحسین، ج ۳، ص ۳۱۳.
 ۵. ر. ک حیاة الحسین، ج ۳، ص ۳۱۴.

کوفه همراه مسلم بن عقیل به شهادت رسید و بیش از هشتاد سال عمر داشت؛

۵. عبد الله بن یقطر حمیری که سن او با سن امام حسین علیه السلام برابر [۵۷ سال] بوده است.

او نیز قبل از امام حسین علیه السلام در کوفه به شهادت رسید.^۱

و. یارانی که به شهادت نرسیدند
 یازده تن از یاران امام حسین علیه السلام از دست ستمگران خونخوار نجات یافتند:

۱. امام زین العابدین علیه السلام، که در کربلا بیمار بود. شمر خواست او را به قتل برساند؛ اما زینب علیه السلام او را منصرف کرد؛ چنان که در مجلس این زیاد نیز ایشان را از مرگ نجات داد؛

۲. امام محمد بن علی الباقر علیه السلام، آن بزرگوار در کربلا حدود ۴ سال داشت؛ (برخی از منابع سن ایشان را دو سال ذکر کرده اند).^۲

۳. حسن بن الحسن که مجروح شد و او را به کوفه بردند و معالجه نمودند تا بهبودی یافت؛

۴. عمر بن الحسن؛

۶. زید بن الحسن بن علی بن ابی طالب؛^۳
 ۷. دو تن از فرزندان مسلم بن عقیل.^۴

ط. زنان اسیر از بنی هاشم

۱. حضرت زینب کبری علیها السلام،
 دختر امیر مؤمنان علی علیه السلام؛
 ۲. ام کلثوم (زینب صغری)،
 دختر امیر مؤمنین علی علیه السلام؛
 ۳. فاطمه، دختر دیگر
 امیرالمؤمنین علیه السلام؛

۴. فاطمه، دختر امام حسین علیه السلام؛
 ۵. سکینه، دختر امام حسین علیه السلام؛
 ۶. رباب، دختر امرء القیس،
 همسر امام حسین علیه السلام؛
 ۷. رقیه، دختر چهار ساله امام
 حسین علیه السلام؛^۵

۸. رقیه، همسر مسلم بن عقیل؛
 ۹. دختر مسلم بن عقیل؛^۶

شهادت امام حسین علیه السلام و فریاد کودکان
 آن حضرت را شنید، مقاتله کرد تا
 شهید شد؛

۲. سعد بن الحرث؛

۳. ابو الحتوف بن الحرث (برادر
 سعد) او و برادرش جزء سپاهیان عمر
 بن سعد بودند، چون امام حسین علیه السلام
 شهید شد و فریاد اطفال آن حضرت را
 شنیدند، توبه کرده، شمشیر برداشتند و
 تا مرز شهادت جنگیدند؛

۴. محمد بن ابی سعید بن عقیل که

چون امام حسین علیه السلام به روی زمین افتاد
 و فریاد عیال و کودکان بلند شد،
 هراسان به درب خیمه آمد و در نهایت
 توسط لقیط یا هانی به شهادت رسید.^۱

ح. مردان اسیر از بنی هاشم

۱. امام علی بن الحسین زین
 العابدین علیه السلام؛
 ۲. امام محمد بن علی بن
 الحسین علیه السلام؛

۳. حسن بن الحسن علیه السلام؛

۴. محمد الاصغر بن علی بن
 ابی طالب؛^۲

۵. عمر و یا عمرو بن الحسن بن

علی بن ابی طالب؛

۱. ابصار العین، ص ۱۲۹.
 ۲. مناقب ابن شهر آشوب، ج ۴، ص ۱۱۳.
 ۳. مقاتل الطالبین، ص ۱۱۹.
 ۴. نفس المهموم، ص ۴۵۶.
 ۵. همان.
 ۶. ریاحین الشریعه، محلاتی، دار الکتب
 الاسلامیه، ج ۴، ص ۲۵۵.

۳. فکیهه، مادر قارب بن عبدالله بن اریقط که خادمه رباب بود. فرزند قارب نیز در کربلا به شهادت رسید؛^۹

۴. بحرّیه، دختر مسعود خزرچی که همراه شوهرش جناده بن کعب و فرزندش عمرو به کربلا آمده بودند. پس از شهادت شوهر و فرزند به اسارت درآمد؛^{۱۰}

۵. کنیز مسلم بن عوسجه اسدی که برخی او را امّ خلف، زوجه مسلم دانسته‌اند؛^{۱۱}

۶. فضّه خادمه که در برخی از روایات حضور او در کربلا ذکر شده است.^{۱۲}

۱. همان، ج ۳، ص ۳۱۷.
۲. فضّه کربلا، ص ۴۰۶.
۳. ابصار العین، ص ۱۳۰.
۴. ریاحین الشریعه، ج ۳، ص ۳۰۹.
۵. همان، ص ۳۰۸.
۶. همان، ص ۱۵ و رک فضّه کربلا، ص ۴۰۴ - ۴۰۶.
۷. ریاحین الشریعه، ص ۳۱۸.
۸. تنقیح المقال، مامقانی، نجف، مرتضویه، ج ۲، ص ۲۰۱.
۹. همان، ص ۱۸.
۱۰. همان، ج ۲، ص ۳۲۷.
۱۱. نفس المهموم، ص ۲۶۵؛ ریاحین الشریعه، ص ۲۶۵.
۱۲. کافی، کلینی، مکتبه الصدوق، تهران، ج ۱، ص ۴۶۵.

۱۰. خوصاء مشهور به «ام الشقر» همسر عقیل و مادر جعفر بن عقیل که همراه فرزندش به کربلا آمده بود؛^۱

۱۱. ام کلثوم صغری، دختر عبدالله بن جعفر؛^۲

۱۲. رمله، مادر قاسم فرزند امام حسن مجتبی؛^۳

۱۳. شهربانو، مادر طفلی که از خیمه‌ها بیرون آمد و توسط هانی بن ثبیت شهید شد. این شهربانو، غیر از مادر امام سجّاد علیه السلام است؛^۴

۱۴. لیلی، دختر مسعود بن خالد تمیمی و مادر عبدالله اصغر که در کربلا شهید شد.^۵ وی جزو همسران امیرمؤمنان بوده است؛

۱۵. فاطمه، دختر امام حسن مجتبی و مادر حضرت باقر علیه السلام که همراه همسرش امام زین العابدین علیه السلام به کربلا آمده بود.^۶

- ی. زنان اسیر از غیر بنی هاشم
۱. حُسنیه، خدمتکار امام زین العابدین علیه السلام که به همراه پسرش منجج به کربلا آمد و سرانجام به شهادت رسید؛^۷
 ۲. همسر عبدالله بن عمیر کلبی که همراه شوهرش به کربلا آمده بود؛^۸